

Femtio år av global ojämlikhet – har världen blivit mer eller mindre jämlik?

nr 4 2020 årgång 48

Har inkomst- och löneskillnaderna i världen ökat eller minskat sedan 1970-talet? I den här artikeln redogör jag för vad den senaste forskningen har att säga om den ekonomiska ojämlikheten på global nivå. Jag diskuterar även ett antal olika aspekter som gör att svaret på denna till synes enkla fråga kan variera.

Rapporter om den ökade ekonomiska ojämlikheten i världen hörs ofta. Men stämmer detta? Enligt den vanligaste definitionen av global ojämlikhet har de totala inkomst- och löneskillnaderna i världen, till synes, minskat under de senaste decennierna. Samtidigt som ojämlikheten inom länder har ökat i genomsnitt, har nämligen ojämlikheten mellan länder minskat i ännu större omfattning.

I de kommande avsnitten kommer jag att diskutera vad som menas med global ojämlikhet och hur man kan gå till väga för att beräkna den globala inkomst- och lönefördelningen. Med inkomst menas här total årsinkomst från både arbete och kapital, medan arbetsinkomst avser inkomster från arbete och lön avser arbetsinkomst per arbetad timme.¹ Den globala ekonomiska ojämlikheten skulle också kunna mätas i form av exempelvis den globala förmögenhetsfördelningen eller för ett utvidgat totalinkomstbegrepp som även inkluderar individers konsumtion av offentliga välfärdstjänster (såsom skola, vård och omsorg).² Då data för förmögenheter och de offentliga välfärdstjänsternas fördelning än så länge är förhållandevis bristfälliga på global nivå kommer jag i den här artikeln enbart att fokusera på den globala inkomst-, arbetsinkomst och lönefördelningen. Jag kommer även att sammanfatta de senaste forskningsresultaten på området samt diskutera några olika aspekter som påverkar hur vi ser på global ojämlikhet och dess utveckling.

1. Vad är global ojämlikhet?

Enligt den mest etablerade definitionen av *global ojämlikhet* definieras detta som ojämlikheten mellan alla världens invånare oavsett vilket land de bor i (Milanovic 2005). Det innebär att den globala inkomstfördelningen

OLLE HAMMAR

är doktorand vid Uppsala universitet och Institutet för Näringslivsforskning. Hans huvudsakliga forskningsområden är ojämlikhet, utvecklingsekonomi och offentlig ekonomi. olle.hammar@nek.uu.se

¹ Inkomster, arbetsinkomster och löner kan mätas både före och efter skatt. I den här artikeln använder jag mig av måtten efter skatt, om inget annat anges.

² Omfattande arbete för att förbättra statistiken på dessa områden pågår för närvarande genom projekt vid exempelvis World Inequality Lab där man fördelar länders nationalräkenskaper enligt metoden *Distributional National Accounts* (DINA). Se även Daniel Waldenströms bidrag i detta temanummer för en relaterad diskussion med fokus på Sverige.

Denna artikel bygger delvis på Hammar och Waldenström (2020). Författaren är tacksam för ytterligare data från Christoph Lakner och Branko Milanovic samt kommentarer från Daniel Waldenström och redaktör Mikael Elinder.

– optimalt sett – mäts genom att hela jordens befolkning rangordnas efter sina inkomster, från den fattigaste till den rikaste människan på jorden. Därefter kan ett mått på ojämlikhet, t ex Ginikoefficienten³, beräknas. Ett sådant mått kommer att inkludera inkomstskillnader både inom och mellan länder. Tyvärr finns det inget sådant mikrodaset med information om inkomster på individnivå för hela världens befolkning. Mått på den globala ojämlikheten behöver därför estimeras.

Ett av de mest omfattande projekten när det gäller att uppskatta nivå och trenden på den globala ojämlikheten är det som bedrivits vid Världsbanken av Christoph Lakner och Branko Milanovic (2016). Genom att kombinera information från nationella inkomst- och konsumtionsundersökningar från så många länder som möjligt skapade de ett mått på den globala inkomstfördelningen vart femte år mellan 1988 och 2008 (senare utökat till 2013). I stället för individdata baserade de sina beräkningar på genomsnittsinkomster per nationell inkomstdecilgrupp i de olika länderna.⁴ Resultaten visade att nivån på den globala inkomstojämlikheten var högre än i nästan varje enskilt land. Trenden visade på minskad global ojämlikhet under perioden 1988–2008.

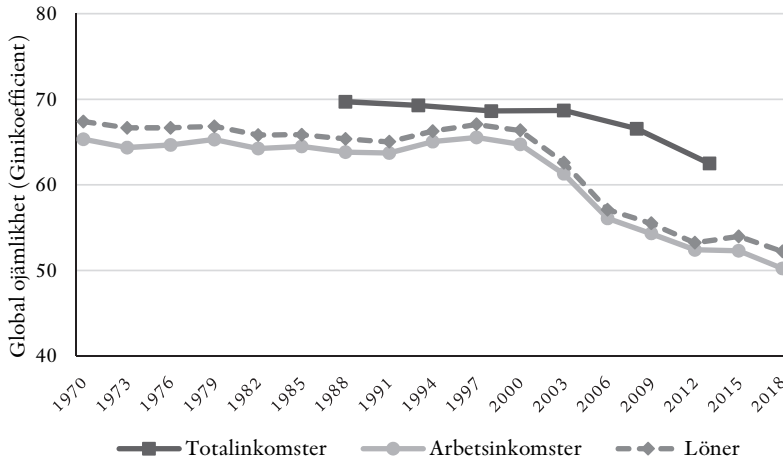
2. Global ojämlikhet i löner och arbetsinkomster, 1970–2018

I en ny studie mäter Daniel Waldenström och jag den globala inkomstfördelningen för löner och arbetsinkomster från 1970 och framåt (Hammar och Waldenström 2020). Beräkningarna bygger på samma princip som i Lakner och Milanovic (2016), men i stället för totalinkomster eller konsumtion per nationell inkomstdecilgrupp utgår vi från statistik över löner och arbetsinkomster i ett antal olika yrken, länder och år. Våra data baseras primärt på rapporten *Prices and Earnings*, utgiven vart tredje år från 1970 till 2018 av den schweiziska banken UBS, i vilken den har samlat in statistik över genomsnittliga arbetsinkomster, före och efter skatt, och arbetade timmar för totalt 19 yrken i 68 länder.⁵ Genom att kombinera denna löne- och inkomststatistik med information om sysselsättning per yrkesgrupp från Internationella arbetsorganisationen (ILO) samt befolkningsstorlekar från Världsbanken kan vi sedan beräkna den globala ojämlikheten i löner

³ Ginikoefficienten mäter ojämlikhet på en skala från 0 till 1 (eller 0 till 100 procent), där 0 innebär total jämlikhet och 1 (100 procent) total ojämlikhet. Ginikoefficienterna i den här artikeln är presenterade enligt procentskalan 0 till 100.

⁴ Inkomster mäts i Lakner och Milanovic (2016) som en mix av konsumtion och totala nettoinkomster från arbete och kapital, beroende på datakälla.

⁵ Då antalet yrken och länder i urvalet ökar över tid genomför vi ett antal olika inter- och extrapoleringar för att få fram ett balanserat urval för hela perioden. På motsvarande sätt gör vi även imputeringar för att uppnå global täckning. I första hand görs dessa genom att använda information från närliggande länder, men vi testar även ett stort antal alternativa metoder. Vi lägger även till information om de som arbetar inom jordbrukssektorn samt den arbetslösa delen av befolkningen baserat på andra datakällor. Se Hammar och Waldenström (2020) för detaljer.

Figur 1
Global ojämlikhet,
1970–2018

Anm: Den globala Ginikoefficienten för totalinkomster kommer från en uppdatering av Lakner och Milanovic (2016) och inkluderar inkomster från både arbete och kapital, ibland mätt som konsumtion. Serierna för arbetsinkomster och löner kommer från Hammar och Waldenström (2020) och inkluderar enbart inkomster från arbete. Löner är definierat som arbetsinkomster dividerat med antal arbetade timmar. Samtliga serier är PPP-justerade och avser inkomster efter skatt.

Källa: Hammar och Waldenström (2020) och Världsbanken (2016).

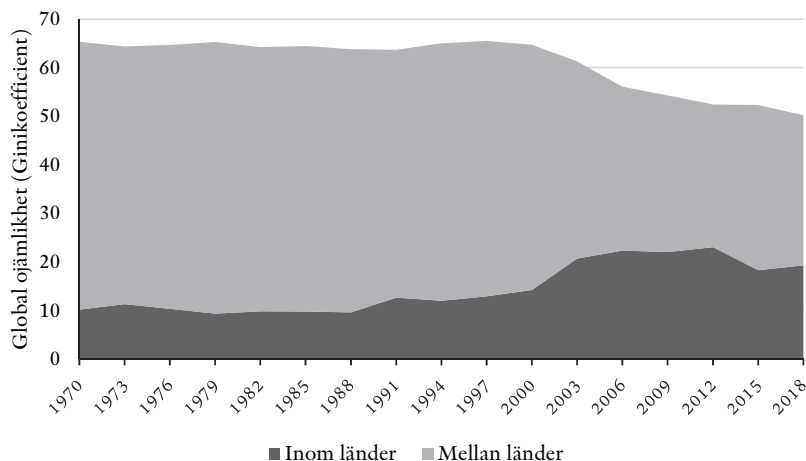
och arbetsinkomster för världens befolkning i arbetsför ålder (15–64 år). Vi justerar även våra serier för skillnader i köpkraft (*purchasing power parity*, PPP), baserat på information om lokala prisnivåer från UBS.

Figur 1 visar våra resultat tillsammans med en uppdatering av Lakner och Milanovics (2016) serie. Den globala ojämlikheten var konstant på en hög nivå under 1970-, 1980- och 1990-talen, varefter den har minskat under 2000- och 2010-talen. Den globala ojämlikheten i inkomster från arbete och löner är lägre, och har minskat mer, än den globala ojämlikheten i totalinkomster (vilken även inkluderar inkomster från kapital). Vi ser även att ojämlikheten i löner är högre än ojämlikheten i arbetsinkomster, vilket talar för ett negativt samband mellan lön och arbetade timmar på global nivå. I vår studie finner vi även att den globala ojämlikheten i inkomster före skatt är ett par procentenheter högre än motsvarande efter skatt (se Hammar och Waldenström 2020).

3. Ojämlikhet inom och mellan länder

För att undersöka vad som driver den minskade globala ojämlikheten kan den aggregerade trenden delas upp i ojämlikhet *inom* och *mellan* länder. När Lakner och Milanovic (2016) gör detta för totalinkomster finner de att minskningen drivs helt av fallande ojämlikhet mellan länder, dvs att medelinkomsten i olika länder konvergerar. Den genomsnittliga ojämlikheten inom länder har samtidigt ökat, men i mindre omfattning. I dekompon-

Figur 2
Ojämlighet inom
och mellan länder,
1970–2018

Anm: Figuren visar den globala Ginikoefficienten för arbetsinkomster uppdelad på ojämlikhet inom respektive mellan länder.

Källa: Hammar och Waldenström (2020).

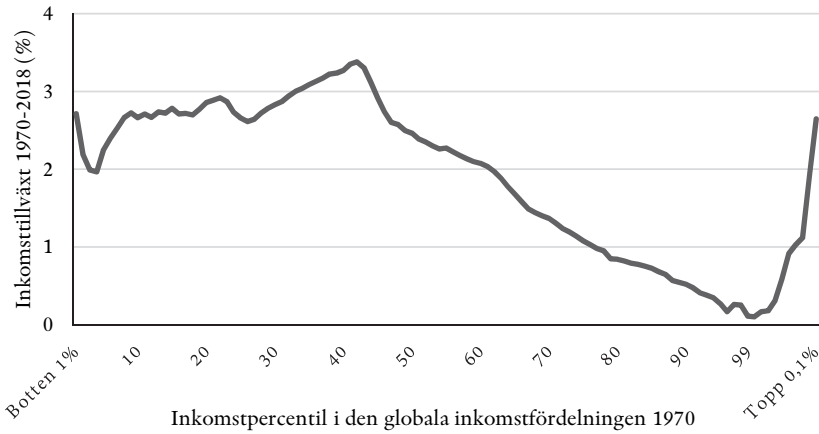
ringen för totalinkomster har ojämlikheten inom länder gått från att utgöra 20 procent av den totala globala inkomstojämlikheten 1988 till 35 procent 2013 (Världsbanken 2016). Vi finner en liknande trend för den globala ojämlikheten i arbetsinkomster, vilket illustreras i figur 2.

Även om ojämlikheten inom länder har ökat är den viktigaste orsaken till var i den globala inkomstfördelningen en person befinner sig fortfarande i vilket land personen bor, snarare än exempelvis vilket yrke eller kön personen har. Om den nuvarande trenden med ökad ojämlikhet inom länder och minskad ojämlikhet mellan länder fortsätter kan dock detta komma att ändras framöver.

4. Elefanten i rummet: Vinnare och förlorare i den globala inkomstfördelningen

Ett annat sätt att analysera den globala inkomstfördelningen är genom en s k tillväxtfördelningskurva (*growth incidence curve*, GIC). En sådan graf visar inkomstillväxten för olika percentiler längs med den globala inkomstfördelningen.

Figur 3 visar den genomsnittliga tillväxten i olika delar av den globala arbetsinkomstfördelningen. Motsvarande figur för totalinkomster eller konsumtion har ibland kommit att kallas för ”elefantgrafen” (Lakner och Milanovic 2016). Vi finner ett liknande mönster för arbetsinkomster med hög tillväxt i den nedre halvan av den globala fördelningen och låg tillväxt i den övre halvan, med undantag för den absoluta toppen (”elefantens snabel”). Medan den relativt höga tillväxten i toppen för totala arbets- och kapitalinkomster återfinns bland den rikaste 1 procenten, tycks den vara

Figur 3
Tillväxt i olika
percentiler av den
globala inkomstför-
delningen

Anm: Figuren visar den genomsnittliga årliga förändringen i arbetsinkomster mellan 1970- och 2010-talet för percentiler rangordnade enligt den globala arbetsinkomstfördelningen på 1970-talet. Den översta percentilen (topp 1 procent) är uppdelad på tio 0,1-percentiler. Data inkluderar topparbetsinkomster från *World Inequality Database* (<https://wid.world>). Inkomsterna är inflations- och PPP-justerade. Arbetslösa är exkluderade.

Källa: Hammar och Waldenström (2020).

mer koncentrerad till den absoluta toppen (den rikaste 0,1 procenten) när vi studerar enbart löner och arbetsinkomster.

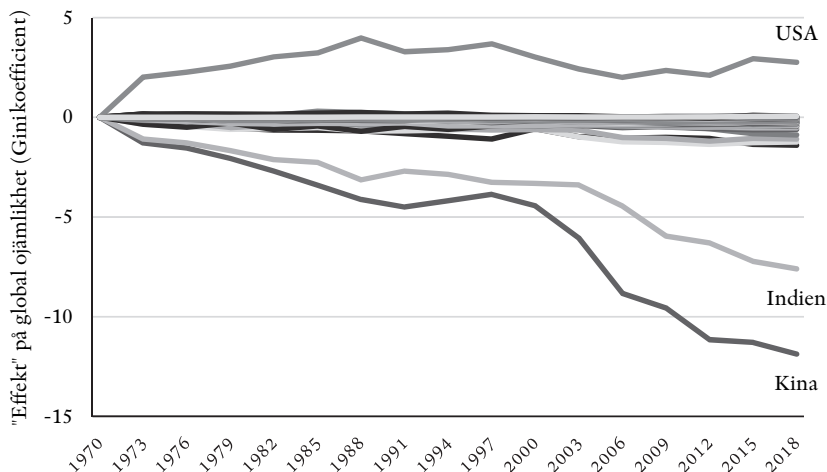
Notera att figuren ovan är anonym så till vida att den följer olika percentiler över tid utan att säga något om vilka individer som befinner sig i dessa grupper vid de olika tidpunkterna. Ett liknande mönster med hög tillväxt i den nedre halvan och låg tillväxt i den övre halvan av den globala fördelningen återfinns dock även om vi i stället följer specifika yrkesgrupper i olika länder över tid, men med stor variation (se Hammar och Waldenström 2020).

5. Beror allt på Kina?

Då global ojämlikhet inkluderar inkomstskillnader mellan hela världens befolkning kommer måttet per definition att ge en större vikt till länder med en stor befolkning. En uppenbar fråga blir därför hur mycket av minskningen i global ojämlikhet som beror på stora länder som Kina och Indien? För att undersöka detta gör vi en kontrafaktisk övning där vi konstanthåller de initiala lönerna i varje enskilt land, ett land i taget, och sedan beräknar vad den globala ojämlikheten hade varit om lönerna i det landet inte ändrats sedan 1970. Genom att jämföra detta kontrafaktiska utfall med det faktiska utfallet kan vi uppskatta vilken ”effekt” lönetillväxten i landet har haft på den globala ojämlikheten. Resultaten från denna övning presenteras i figur 4.

Som figur 4 illustrerar är det framför allt tre länders lönetillväxt som har påverkat den globala ojämlikheten i arbetsinkomster sedan 1970: Kina,

Figur 4
Olika länders inverkan på utvecklingen av den globala ojämlikheten

Ann: Figuren visar vilken inverkan löneförändringarna i varje enskilt land har haft på den globala Ginikoefficienten för arbetsinkomster sedan 1970. "Effekten" är beräknad som skillnaden mellan den faktiska globala Ginikoefficienten och en kontrafaktisk global Ginikoefficient där 1970 års löner har hållits konstanta för det aktuella landet. Endast de tre länderna med störst inverkan är markerade med namn.

Källa: Hammar och Waldenström (2020).

Indien och USA. Den globala Ginikoefficienten är i dag, allt annat lika, 12 procentenheter lägre än vad den hade varit om lönerna i Kina varit oförändrade sedan 1970. Lönetillväxten i Indien har på motsvarande sätt minskat den globala ojämlikheten med åtta procentenheter. Löneförändringar i USA har påverkat den globala ojämlikheten i motsatt riktning, dvs ökat den globala Ginikoefficienten med tre procentenheter sedan 1970. I jämförelse med dessa tre länder har alla andra länder i världen haft en relativt liten inverkan på den globala ojämlikhetens utveckling.

6. Andra aspekter och definitioner av global ojämlikhet

Så, har då de som hävdar att ojämlikheten i världen ökar fel? I en uppsats av Martin Ravallion (2018a) diskuteras ett antal olika förklaringar till varför beskrivningarna av global ojämlikhet kan skilja sig åt. För det första har ojämlikhet i serierna ovan presenterats i form av Ginikoefficienten – ett mått som tar hela inkomstfördelningen i beaktan. Som illustrerat i "elefantgrafen" har dock den absoluta toppen av inkomstfördelningen haft högre tillväxt än vissa lägre delar av fördelningen. Ett mått som ger tillräckligt stor vikt till toppen kan således också finna att ojämlikheten i världen har ökat. Inkomstandelen som tillfaller den globala toppen en procent har exempelvis ökat sedan 1980-talet, även om också detta mått tycks ha minskat sedan 2005 (Alvaredo m fl 2017; Anand och Segal 2017). På motsvarande sätt har

inkomstandelen som tillfaller den fattigaste halvan av jordens befolkning ökat sedan början av 2000-talet (Alvaredo m fl 2017; Hammar och Waldenström 2020).

För det andra antar definitionen av global ojämlikhet enligt ovan en *kosmopolitisk* världssyn, dvs att alla människor i världen ges samma vikt och att det inte spelar någon roll vilket land de bor i. Man kan dock tänka sig ett mer *nationalistiskt* mått på global ojämlikhet där större vikt ges till ojämlikhet inom länder, vilket i extremfallet enbart mäter den genomsnittliga ojämlikheten inom länder. Då ojämlikheten inom länder har ökat samtidigt som den har minskat mellan länder beror resultatet för ett sådant mått på vilken exakt vikt som ges till den nationella respektive internationella inkomstojämlikheten.

För det tredje fokuserar diskussionen ovan på *relativ* ojämlikhet. Mått på absoluta, i stället för relativa, inkomstskillnader tenderar att visa på en ökad global *absolut* ojämlikhet (Niño-Zarazúa m fl 2017).⁶ Slutligen säger diskussionen ovan inte heller något om hur den globala ojämlikheten har utvecklats i andra dimensioner än inkomster och löner, vilka kan vara såväl ekonomiska (t ex förmögenheter) som icke-ekonomiska (t ex hälsa, utbildning, rättigheter och friheter). Vad gäller den globala förmögenhetsfördelningens nivå så tycks den globala ojämlikheten vara högre för förmögenheter än för inkomster och löner, medan det är osäkert om den globala förmögenhetsojämlikhetens trend har ökat eller minskat (Davies m fl 2017; Zucman 2019).

7. Slutord

Sammanfattningsvis visar alltså den senaste forskningen om global ojämlikhet att inkomst- och löneojämlikheten är större globalt sett än inom nästan varje enskilt land. Ojämlikheten har minskat mellan länder, men ökat inom länder, under de senaste åren. Med en kosmopolitisk världssyn är nettoeffekten av dessa två motsatta trender minskad global ojämlikhet, även om resultaten också kan bero på vad som menas med ojämlikhet.

Kan man dra några policy slutsatser utifrån dessa fakta om en hög, men sjunkande, nivå på den globala ojämlikheten? Vår studie tyder på att det framför allt har varit löneökningar bland den fattigare halvan av jordens befolkning som ligger bakom den minskade globala ojämlikheten, vilket lyfter fram ekonomisk tillväxt i fattiga regioner som en viktig faktor för den globala jämlikheten. Milanovic (2017) menar vidare att migration kan vara ett effektivt sätt att bemöta det faktum att din position i den globala inkomstfördelningen primärt bestäms av vilket land du bor i. Piketty (2015) har tidigare föreslagit en global skatt på kapital. Vår studie tyder dock på att den globala ojämlikheten, om än något lägre, är hög även för arbetsinkomster. En global skatt på arbetsinkomster torde vara svårimplementerad, men

⁶ Skillnaden mellan relativ och absolut ojämlikhet är att relativ ojämlikhet inte påverkas om alla inkomster *multiplieras* med en konstant, medan ett mått på absolut ojämlikhet i stället förblir opåverkat om en konstant *adderats* till alla inkomster.

även de nationella skattesystemen tycks ha en viss inverkan på den globala fördelningens nivå.

En viktig underliggande fråga är naturligtvis vilka orsaker som ligger bakom den globala ojämlikhetsutvecklingen. Här råder dessvärre stor brist på trovärdig forskning på grund av de svårösliga identifikationsproblemen. Globaliseringen har av vissa lyfts fram som den kanske främsta bakomliggande faktorn (Bourguignon 2015; Milanovic 2017), men detta har också ifrågasatts (Ravallion 2018b). Teknologisk utveckling med automatisering och digitalisering är en annan närliggande kandidat. Ökad populism och nationalism har ibland presenterats som potentiella effekter av den observerade utvecklingen. Det återstår dock för den framtida forskningen att på ett övertygande sätt kausalt identifiera den här typen av samband.

Avslutningsvis, kommer den globala ojämlikheten att fortsätta sjunka framöver eller kommer trenden att vända? Jag kan bara spekulera, men medelinkomsten i Kina har nu nått den nivån där fortsatt tillväxt i Kina sannolikt kan öka den globala inkomstojämlikheten i stället för att minska den. Det krävs i så fall att många fler stora utvecklingsländer konvergerar mot den globala medelinkomsten för en fortsatt nedåtgående trend. Eller att den genomsnittliga ojämlikheten inom länder börjar sjunka.

REFERENSER

- Alvaredo, F, L Chancel, T Piketty, E Saez och G Zucman (2017), *World Inequality Report 2018*, World Inequality Lab, Paris.
- Anand, S och P Segal (2017), "Who Are the Global Top 1%?", *World Development*, vol 95, s 111–126.
- Bourguignon, F (2015), *The Globalization of Inequality*, Princeton University Press, Princeton.
- Davis, J B, R Lluberas och A F Shorrocks (2017), "Estimating the Level and Distribution of Global Wealth, 2000–2014", *Review of Income and Wealth*, vol 63, s 731–759.
- Hammar, O och D Waldenström (2020), "Global Earnings Inequality, 1970–2018", under utgivning i *Economic Journal*.
- Lakner, C och B Milanovic (2016), "Global Income Distribution: From the Fall of the Berlin Wall to the Great Recession", *World Bank Economic Review*, vol 30, s 203–232.
- Milanovic, B (2005), *Worlds Apart: Measuring International and Global Inequality*, Princeton University Press, Princeton.
- Milanovic, B (2017), *Global ojämlikhet – nya perspektiv i globaliseringens tidevarv*, Daidalos, Göteborg.
- Niño-Zarazúa, M, L Roope och F Tarp (2017), "Global Inequality: Relatively Lower, Absolutely Higher", *Review of Income and Wealth*, vol 63, s 661–684.
- Piketty, T (2015), *Kapitalet i tjugoförsta århundradet*, Karneval förlag, Stockholm.
- Ravallion, M (2018a), "What Might Explain Today's Conflicting Narratives on Global Inequality?", WIDER Working Paper 2018/141, UNU-WIDER, Helsingfors.
- Ravallion, M (2018b), "Inequality and Globalization: A Review Essay", *Journal of Economic Literature*, vol 56, s 620–642.
- Världsbanken (2016), *Poverty and Shared Prosperity 2016: Taking on Inequality*, World Bank Publications, Washington.
- Zucman, G (2019), "Global Wealth Inequality", *Annual Review of Economics*, vol 11, s 109–138.